

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Illvstrissimi Viri Petri De Marca Archiepiscopi Parisiensis Dissertationvm De Concordia Sacerdotii Et Imperii, Sev De Libertatibvs Ecclesiæ Gallicanæ, Libri Octo

Marca, Pierre de

Parisiis, 1669

Capvt XX.

urn:nbn:de:hbz:466:1-15617

cilio quinto Aureliani anno quingentesimo quadregesimo nono. Quò fortassis alludit Pelagius, dum Childebertum orat ne patiat Sapaudum sedis apostolicæ Vicarium contemni, ut acciderat prædecessori ejus Aureliano. Ceterum ad corrigenda peccata illa Sapaudus, tamen recentior ordinatus, præfuit Concilio Parisiensi anno DLV. subscripsitque ante Metropolitanos Vienneensem, Biturigensem, Burdegalensem, atque etiam Senonensem, quamvis synodus haberetur in provincia Senonensi.

IX. Anno DCCV. Gregorius magnus dignitatem Vicarij continuavit in Virgilio Episcopo Arelatensi, juxta petitionem Regis Childeberti, concessa prorsus illa amplitudine potestatis quam Vigilus repererat, convocandi nimirum Concilia, in quibus controversiæ ecclesiasticæ terminarentur. Quòd si causa fidei illic ageretur, aut negotia inciderent quæ dubia essent, aut ejus momenti ut in provinciis decidi nequeant, jubet ut ad sedem apostolicam referatur. Præterea illi hoc tribuit ut personæ ecclesiasticæ, quæ extra Gallias proficisci volent, teneantur ab eo accipere literas communicatorias. Attamen facile est agnoscere integram convocandorum Conciliorum auctoritatem non fuisse penes Virgilium, quandoquidem ei sanctus Gregorius tres alios Episcopos adjunxit, ut supra adnotatum est, & à Regibus postulavit ut synodum intra Gallias haberi juberent. Nihil igitur Virgilio supererat præter honorem & amplitudinem Vicarij & quandam velut generalem præfecturam in Ecclesia Gallicana; de cujus negotiis referebat ad Summum Pontificem, quocum particularem communicationem habebat.

CAPVT XX.

Synopsis.

I. Discrimen synodorum generalium Diæceson Orientis & Gallicanarum.

II. Inquiritur in originem synodorum nationalium. Cardinalis Perrozus notatus. Theodosius Imperator relationes synodicas Illyrici, in rebus dubiis, tribuit Episcopo Constantinopolitano. quod caruit effectum.

III. Photij expositio refutatur, qui omnes quaestiones canonicas tribuit putat Episcopo Constantinopolitano.

IV. De synodis generalibus Africa. Nicæna Synodus explicata. Dionysius Exiguus emendatus.

V. In Concilio universalis Africa tractabatur de causis communibus. Cetera provincialibus synodis relinquebantur discutienda. Quæ sint causa communes.

VI. Variant canones Africani quoad causas

Presbyterorum. Concilianur canones.

VII. A Concilio universalibus Africa non licebat appellare ad transmarina judicia. neque etiam à provincialibus.

I. VERUM ut perfectè intelligere possimus quamnam esset auctoritas Conciliorum generalium Diæceson Gallicanarum, non inhaerendum est omnino canoni secundo Concilij Constantinopolitani, qui synodis quinque Diæceson Orientis supremam auctoritatem tribuit decernendi de omni re quæ ad disciplinam ecclesiasticam pertinet. Nam duæ synodi, Ægyptiaca nimirum, & Antiochena, patriarchales erant; reliquæ verò tres, Pontica, Asiana, & Thracica, quæ suis quaque cum illæ synodi Diæceson suo quæque Patriarchæ subessent, earum auctoritas suprema prorsus esse debuit, neque fieri poterat ut ab alia quapiam jurisdictione penderent. Concilia autem patriarchalia semel in anno habenda esse sanciverat Justinianus, eoque accedere Metropolitanis tenebantur loco & die quem Patriarcha constitueret, judicaturi in eis quaestiones ad fidem vel ad disciplinam spectantes, sive in prima cognitione adversus Metropolitanos, aut etiam ob appellationes à sententiis Episcoporum. At synodorum Gallicanarum tanta esse auctoritas non potuit, cum patriarchales non essent. Quinimò cum Gallia essent in Occidente, auctoritatem sedis apostolicæ colebant, ad eamque necessario respicere tenebantur. Sed eo temperamento res gerebantur ut reverentia illa nihil detraheret de suprema Conciliorum potestate in quibusdam capitibus; quemadmodum celebratio Conciliorum universalium regni nihil adimebat de juribus synodorum provincialium.

II. Vtraque harum propositionum plurimum difficultatis habere videtur. Et tamen utraque verissima est. Nam materiam difficiles, quæque, cum maximi momenti essent, in synodis provincialibus definiti nequebant, deliberabantur finiebanturque in synodo uniuscujusque Diæceson. Ius autem illud melius explicari non potest quam auctoritate legum quæ synodis illis Diæcesonis initium dederunt. Imp. Honorius & Theodosius, in rescripto dato ad Philippum Præfectum prætorio Illyrici orientalis, jubent ut omni innovatione cessante, id est, pervasionibus secularis jurisdictionis vel etiam Synodi Diæceson, antiqui canones obtineant in universis provinciis Illyrici. Quòd

Quod si aliquid ambiguum aut dubium emerferit, reservari jubent iudicio conventus generalis Episcoporum Dioceseos Illyricianæ, quem vocant conventum sacerdotalem. quo etiam nomine dicebantur cœtus generales pro rebus politicis congregati. Addunt tamen in gratiam Episcopi Constantinopolitani, ne dubiæ causæ definiantur eo inconsulto, quoniam privilegiis veteris Romæ fruitur. *Omni innovatione cessante veterem statem & canones pristinos ecclesiasticos per omnes Illyrici provincias servari præcipimus. Tum (ita legit Codex Theodosianus) si quid dubietatis emerferit, id oporteat non absque scientia viri reverendissimi sacrosanctæ legis antistitis urbis Constantinopolitanae, quæ Romæ veteris prærogativa letatur, conventui sacerdotali sancto quoque iudicio reservari.* Antiqui canones, de quibus loquitur illa lex, alij non sunt præter Nicænos; in quibus statutum est ut causæ ecclesiasticæ iudicentur à synodis uniuscujusque provinciae, omni earum cognitione prorsus interdicta cuilibet alij jurisdictioni ecclesiasticæ & seculari. Hi canones haud dubiè violati fuerant in Illyrico, sive à Præfecto prætorio, sive à synodo generali Dioceseos, quæ synodorum particularium jurisdictionem convellebat. Id autem esse verisimile suadent ea quæ sequuntur: *Tum si quid dubietatis emerferit*; id est, si tunc, quando videlicet particulares provinciae causas tractant secundum Canones, incidat aliquod dubium, definiatur in conventu generali Episcoporum universæ Dioceseos. Explicatio illa evertit conjecturam illustrissimi Cardinalis Perronij; qui existimat legem illam fuisse latam à Theodosio per subreptionem Attici Episcopi Constantinopolitani, qui apud Principem conquestus sit de Episcopis Illyrici, qui reverentiam Attico denegabant contra antiquam consuetudinem & canones ecclesiasticos, id est, canonem tertium Constantinopolitanum, quo secundus dignitatis gradus Episcopo CP. decernebatur, quod esset nova Roma. Sententia hæc adversatur canoni quem vir illustrissimus laudat; quo nulla jurisdictioni tribuitur Episcopo Constantinopolitano, sed tantum honoris prærogativa; præsertim cum nulla Dioceseos Illyricianæ mentio fiat in hoc canone, quæ vel unica allegatio pessumdedisset consilium Attici. Sanè eò præcipue tendere videtur sententia legis ut componat jurisdictionem synodorum provincialium Illyrici ac Dioceseos Illyricianæ; per occasionem autem Princeps, ornandi Episcopi CP. cupidus, novum jus introducit in ejus gratiam, jus nimirum relationis. Quod ea in primis de causâ fecit ut communio

Tom. II.

nem istius Dioceseos, etiam quoad res ecclesiasticas, distraheret ab Occidente; à quo avulsa fuerat in dispositione civili, & unita Imperio orientali. Ceterum exemplum illud, è prærogativa veteris Romæ petitum, ostendit relationes causarum difficilium ad sedem apostolicam miti consuevisse à Concilio generali Dioceseos Illyricianæ, vel ab Episcopo Thessalonicensi, qui Exarchus Illyrici Episcopique Romani Vicarius erat. Id ipsum probant epistolæ Papæ Leonis primi ad Anastasium Episcopum Thessalonicensem; in quibus præcipitur ut eæ relationes fiant, si causa quæ fini non potuit in synodo provinciali, nec in Concilio dein generali potuerit terminari. Unde præterea colligitur clausulam legi Theodosianæ insertam in gratiam Episcopi Constantinopolitani irritam fuisse, nec executioni mandatam. Sanè Concilium Chalcedonense, cum sedem Constantinopolitanam in patriarchatum everheret, nullam ei potestatem tribuit in provincias Illyrici; quæ patriarchati Romano semper adhæserunt, donec occasione hæresis Monothelitarum ab eo distractæ sunt circa annum septingentesimum.

III. Eam legem Photius Patriarcha Constantinopolitanus, dignitatis suæ augendæ cupidus, aliò vertit, vim apertam verbis legis inferens. Ejus quippe sensum hunc esse ait, canonica iudicia ab Archiepiscopo Constantinopolitano & ab ejus synodo definienda esse. *Ὅτι τῶ ἀναφορῶν καὶ κανόνων ἀμφισβήτησις ἐν ὅλῳ Ἰλλυρικῶν δὲ τίμνωται τῶν γὰρ μὲν ἔρχεται. Κ. πῶτος, καὶ τῶν αὐτῶ σὺνδῶν, ἧς ἔχει ἀποδομὰ τῶν δεξιῶν ρώμης.* Et tamen Imperator jubet ut iudicia illa ferantur à synodo Illyriciana, cum consilio Episcopi Constantinopolitani. Ea nihilominus lege ejusque explicatione usi sunt Græci ad distringendam ab Illyrico Bulgariam, ævo Photij; quæ res facta fuit à Diocesi Romana, & subjecta patriarchati Constantinopolitano.

IV. Sed ut redeamus unde digressi sumus, ad auctoritatem videlicet Conciliorum generalium, necesse est ut lucem materia hæc accipiat à Conciliis Africanis. Canon itaque decimus Africanus docet Concilium universale Africæ semel in anno debere fieri ad definiendas causas ecclesiasticas, ut Nicæna synodus statuit: *Confirmandum est in hac synodo ut secundum statuta Nicæna propter causas ecclesiasticas, quæ ad perniciem plebium sæpe veterascunt, singulis quibusque annis Concilium convocetur: ad quod omnes provincie quæ primas sedes habent, de Conciliis suis binos, aut quantos delegerint, Episcopos mit-*

I i

Vide supra lib. 4. cap. 1. §. 1. 2. & lib. 1. cap. 24. §. 11.

Vide lib. 1. c. 51 §. 1.

Phot. de. 12. No. mac. cap. 1.

Ill. Card. Perron. c. 1. 2. Replicat.

Vide supra lib. 1. c. 1. §. 1. & 6.

Vide lib. 1. c. 31 §. 1.

1. C. 1. 1. 1. 1. 1.

tant; ut congregato conventu, plena possit esse auctoritas. Vbi observandum est, opportunè admodum Afros uti canonibus Nicænis, ut generalis conventus Africae auctoritatem firment. Quamvis enim Nicæna Synodus, si verba ejus rectè expendantur, synodi tantum Episcoporum unius provinciae mentionem faciat, quæ à Metropolitana convocetur, attamen evidens est synodum quæ ex quinque aut sex provinciis convenerit minoris auctoritatis non futuram ex eo capite quòd & frequentior fuerit & illustrior. Atque adeo Concilium generale Africae spectandum est non secundum ipsa verba canonum Nicææ, sed juxta sensum & mentem eorundem canonum. Eidem fundamento inniritur secunda Synodus Oecumenica, cum Dioceseon corpora constituens, ait hinc eventurum ut causæ ecclesiasticæ tractentur in synodis provinciarum, eundem Nicænam Synodum. Hinc pariter factum ut Hincmarus Remensis Archiepiscopus, eorum patrum menti amulatus, sæpe auctoritatem Conciliorum generalium Ecclesiæ Gallicanæ deducat à Concilio Nicæno; quòd ea revera sint Concilia provincialia, tamen ex quibusdam provinciis constituta. Quippe provincia cuilibet liberum est aliam convocare, juxta canones apostolicos, Antiochenos, & Constantinopolitanos. Zonaras, in commentario ad hunc canonem Africanum, qui est XXI. in ejus Collectione, cum non satis animadvertet eo loco agi de synodo generali Africae, non autem de synodo unius tantum provinciae, pravam admodum explicationem proposuit, nimirum, eo canone juberi ut Metropolitanus duos Episcopos ex comprovincialibus suis deleget, qui ejus auctoritatem in synodo illa representent, tanquam Vicarij, τοποτηρηται. Balsamo verò contextum canonis integrum non refert, sed synopsis tantum Dionysij Exigui Græcè versam; quæ docet debere Metropolitanos semel unoquoque anno ad synodum accedere, τὸς συνόδου οἱ μητροπολιταὶ ἕκαστος. Vnde colligendum est eum canonem intelligi debere de synodo universali, ad quam Metropolitanus adeste tenentur cum legatis suarum provinciarum. Porro ope istius versionis Græcæ corrigenda est hoc modo synopsis Dionysiana: *Vt per annos singulos pes omnes provincias ad Concilium Metropolitanum conveniant.* Rejiciendaque est lectio editionis Parisiensis anni MDCXXXVIII. quæ ita habet, *conveniantur.*

V. Concilium autem illud universale Africae nullas alias causas ad suam cognitionem trahebat quàm eas quæ communes erant

omni clero Africano; ceteras verò, quæ particulares erant, uniuscujusque provinciae definitioni permittebat. Distinctio illa extat in canone XCVI. Collectionis Canonum Africanorum: *Placuit ut non sit ultra fatigandis fratribus anniversaria necessitas; sed quoties exegerit causa communis, id est, totius Africae, undecunque ad hanc sedem de hac re data litera fuerint, congregandam esse synodum in ea provincia ubi opportunitas persuaserit. Causæ autem quæ communes non sunt, in suis provinciis judicentur.* In eo porro consistit difficultas, quænam dicerentur causæ communes. Balsamo in commentariis ad hunc canonem ait causas communes esse illas quæ dogmaticæ sunt, de *quibusdā articulis*, quas privatis opponit, id est, controversiis quæ inter Clericos aut Episcopos emergunt. Verùm explicatio hæc habet adhuc aliquid difficultatis, etique non convenit cum reliquis canonibus Africanis. Certum quidem est causas dogmaticas, id est, eas quæ fidem respiciunt, primas esse inter communes. Sic Pelagij hæresis damnata est in Concilio Carthaginensi generali: de quarelatum est ad Innocentium primum. Sed ab quoque causæ in eum numerum referuntur, nimirum, controversia quæ circa jurisdictionem accensa est inter Ecclesias Africanas & Summos Pontifices, quæ in Conciliis universalibus Africae disceptata est. Canones quorum auctoritate ordinabatur politia ecclesiastica decernebantur in Conciliis generalibus. In accusationibus verò adversus Episcopos prima causæ cognitio, prout reo libebat, ad synodum provinciae deferri poterat, vel ad Concilium universale; ut patet ex canone IX. & LXXXVII. Itaque omnes illæ causæ annumerantur communibus.

VI. Quoad causas verò Presbyterorum, variant canones Africani. Quippe CXXV. ex Concilio Milevitano desumptus, eis liberum esse decernit appellare à judicio Episcoporum suorum ad *Africana Concilia, vel ad Prælatos provinciarum suarum.* Idipsum etiam scribit Concilium Africanum in epistola ad Celestinum Papam: *Vnicuique concessum est, si iudicio offensus fuerit cognitorum, ad Concilia suæ provinciae vel etiam universale provocare.* Et nihilominus canone XXVIII. prohibentur ne ad alios appellent quàm ad *Prælatos suarum provinciarum.* Varietas illa explicanda est ope canonis XCVI. quo decisio causarum quæ communes non sunt permittitur synodo uniuscujusque provinciae, causarum verò communium, synodo generali, adeo ut si iudicium latum adversus Presbyterum aut quemlibet clericum in causam generalem vertatur ob in-

commoda quæ inde sequi possent, tum appellatio Presbyteri aut Clerici judicari debet in Concilio generali Africæ. Exempli causa, si lis moveatur circa caput aliquod nondum satis perspicue explicatum in canonicis. Si is adversus quem accusatio instituta est, vir sit tali dignitate præditus, ut si iudicium ejus fieret in provinciis, timendum foret ne tumultus in eis excitarentur. Vel si ob illud iudicium oriretur conflictio jurisdictionis; quemadmodum accidit in causa Apiarij Presbyteri. Aut tandem ob aliquam aliam causam similem. Tunc enim, ut dixi, appellatio Presbyteri aut Clerici iudicanda est in Concilio generali Africæ. At si tantum agatur de executione canonum, de quorum sententia dubitari non possit circa negotium noviter emergens, tum appellatio terminanda est in unaquaque provincia, neque licet à Concilio provinciali provocare ad universale. Secundum illam regulam legimus appellationem Palladij laici, qui à Triflerio Episcopo suo excommunicatus fuerat, itemque appellationem Exuperantij Presbyteri, cui interdictum erat functionibus suis, ob gravitatem earum fuisse iudicatas in Concilio Taurinatenfi ex diversis provinciis congregato.

VII. Iudicia verò quæ in Conciliis illis universalibus Africæ fiebant, vel etiam in synodis provincialibus, propter causas quæ communes erant, suprema prorsus erant, nec ab eis ad transmarina iudicia, id est, Romam, appellare licebat. Ad transmarina autem qui putaverit appellandum, à nullo intra Africam in communionem recipiatur. Adeo certa & inviolabilis erat apud Africanos hæc regula, quoad Presbyteros & reliquos è clero, ut ad Celestinum Papam scribere non dubitent: Presbyterorum quoque & sequentium Clericorum improba refugia, sicut te dignum est, repellat sanctitas tua: quia & nulla patrum definitione hoc Ecclesia derogatum est Africane. Nihilominus, quoad appellationes Episcoporum, Zozimus Papa ejusque successores contendunt apud sedem apostolicam iudicandum esse an appellatio admitti debeat. Quod si iusta fuisse appellandi causa videretur, ad Episcopum Romanum pertinere jus statuendi ut ea retractetur in provincia. Verum id accuratè expendimus in dissertatione de iudiciis canonicis Episcoporum.

Præterea, Concilia universalia Africæ condebant canones, qui in auctoritatem recepti sunt in Ecclesia universali.

CAPVT XXI.

Synopsis.

I. Concilia generalia Galliarum similia prorsus erant Conciliis Africanis. Major synodus in canone Antiocheno. Conciliorum Gallicanorum auctoritas explicatur. Verba Hilari Papæ referuntur.

II. Recessit Hilarus ab institutis majorum, confirmans celebrationem Conciliorum ex diversis provinciis.

III. Iubet autem ut per annos singulos Concilium generale celebretur. Eò alludit Synodus Agathensis. Genuinus sensus Synodi Matisconensis secunda indicatur.

IV. Iubet postremò Hilarus ut regula quæ in his Conciliis promulgabuntur, sint iuxta Canonum definitiones. Idem præsentitur Concilia Galliana.

V. Inducuntur canones ad quos alludit Hilarus. De collectione Canonum Dionysij Exigui. Liber Canonum vocatur à Gregorio Turonensi.

VI. Canones novi secundum auctoritatis gradum obtinebant post antiquos. Probat ex Augustino & Agobardo.

VII. De Collectione canonum Gallicanorum. Vini legis obtinebant in Hispania.

I. CONCILIA generalia Galliarum eodem nomine nuncupabantur quò Concilia universalia Africæ, ejusdemque erant auctoritatis. Nam in secunda synodo Matisconensi, quæ de hujuscemodi Conciliis loquitur, legimus generale Concilium & universale, in Turonensi verò, quæ anno DLXVII. congregata est, major synodus. Quod imitatum est ex canone XII. Concilij Antiocheni, quod majorem synodum vocat eam quæ extraordinaria erat, convocata nimirum ab Imperatoribus ad iudicandas appellationes eorum qui à iudiciis synodi provincialis provocaverant. Concilia isthæc generalia Galliarum condere poterant canones & causas judicare. Canones pro libito condere poterant, modò contrarij non essent canonicis Conciliorum generalium, & definitivo iudicio terminare omnes causas ecclesiasticas quæ synodis provincialibus visa essent difficiles. Quòd si generali Concilio tanta esse videretur difficultas ut solvi non possent, consulenda erat sedes apostolica. Ea est sententia Hilari Papæ in epistola scripta anno CDLXII. ad Episcopos quinque provinciarum Galliarum, Viennensis videlicet, Lugdunensis, utriusque Narbonensis, & Alpium Penninarum: cui præiverat Innocentius primus ad Victricium Episcopum Rothomagensem similia Hilario scribens de auctoritate synodorum provincialium, & majores causas ad apostolicam sedem referendas esse. *Vt si quid usquam, inquit Hilarus, vel in ordinandis Episcopis vel Presbyteris aut cujuslibet*

Concil. Matiscon. c. 9 & 10.